

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Creșterea femeii române.

Stând în fața acestei chestiuni de o capitală importantă pentru viitorul nostru, nu putem să nu începem cu mărturisirea, sprijinită prin învățămintele de multe veacuri ale istoriei, că femeia a fost unul din cei mai de căpetenie factori, cari au contribuit la înălțarea ori decăderea unui popor, — după felul rolului ce s'a dat femeii la căminul familiar și în societate. Dar nu este de trebuință să alergăm la învățămintele fără număr, pe cari ni-le dă în privința aceasta istoria universală, pentru a lămuri acest adevăr. Ne este de ajuns să fim cu ochii 'n patru asupra celor ce fac alte neamuri din jurul nostru și să ne dăm seamă de multele neajunsuri, sub povara cărora se scurge viața românească de azi, privată și publică.

Lumea de azi a rădicat femeia, din punctul de vedere al dreptului la cultură și educație, după cum să și cuvine — la același titlu de îndreptățire cu bărbatul. Și cu tot dreptul, pentru că a trecut vremea, chiar și pentru noi românii, ca binele obștesc să se poată promovă numai de pe forum. Astăzi, așadar, cultura și educația femeii este un rezultat al impetuosului spirit al vremii, care cere înaintarea peste cadavrele celor neștiutori și neluminați în de ajuns.

Dar nu este de ajuns atâta: să știi că nu-ți este îngăduit a sta pe loc cu primejdia de a fi strivit. Nu este de ajuns a ști și a mărturisi, că cultura și educația femeii române trebuie să dea și ea înainte. Ci, mai vârtos, ne trebuie să-i dăm o *direcție sănătoasă*, amăsurat firei și trebuințelor noastre religioase și românești. În aceasta zace importanța chestiunii. Societatea românească are trebuință azi, ca, alături de bărbatul pe care sila pâinei îl ține prin oficiul său, prin profesiunea sa, în continuă coatingere cu elemente străine, să-i deie un tovarăș de viață, care să-i țină cald cuibul familiar și tradițiile strămoșești.

Din aceasta trebuință și spre acest scop au primit ființă celea puține școli românești pentru fete, cari școli, însă, nici pe departe nu pot adăposti contrigentul de școlărițe române.

Ce urmează de aci? Acea, că educația femeii române este pusă, în mod fatal, în foarte mare măsură, în mâinile nechemăților, cari nu pot avea durere — dacă nu o avem noi — pentru interesul înalt al educației femeii române. Nu o creștem noi, în înțelesul tradițiilor și aspirațiilor noastre? se află alții să crească generația de azi a femeii române în duhul molipsit, care, ca mâne ne poate împinge la un dezastru, din calea căruia nu este întoarcere, decât cu sforțări extraordinare.

Grăim pentru că s'aud plângeri, dureros lucru că îndreptățite: că femeia română prea începe a se deprinde rău și prinde slăbiciune pentru graiul altor neamuri, în paguba limbii românești. Sunt și alte plângeri — dar nu le vom înșiră pe toate, — că viciile neamurilor bogate: luxul și spiritul pretenziv se încuibează în multe case românești, pentru a-le restornă din temelie.

Și, știți care este cauza acestei aspirații? Este creșterea greșită, ce și-au însușit-o unele femei române în institutele străine, între fetele altor neamuri cu alte trebuințe sufletești, cu alte puteri financiare și cu alte aspirații sociale și culturale.

În fața curentului ce se pornește în creșterea femeii române avem și noi, bisericii, un cuvânt pe care-l datorim la situație. Acesta este urmarea firească a împrejurării, că bazele vieții noastre bisericesti încă se clătină atunci, când familia noastră își pierde de sub picioare terenul, care este conștiința românească și graiul românesc.

Nu avem deci din destul cuvinte către părinții români, mai ales acum, în pragul unui an școlar nou, să nu-și uite de ceace le zace în datorință, nu numai ca părinți ci și membri ai ai bisericii și neamului, de a-și duce fetițele la atari institute de învățământ și de creștere, cari sunt în concordanță cu interesele noastre superioare de existență.

Altmintrea creăm din sângele nostru și prin sudoarea feței noastre o generație indeferentă, tocmai bună pentru că la alt genunche de om să se peardă pe sine și să ne isbească de mal.

Celce are urechi de auzit, să auză!

O nouă chestie pastorală.

Ceeace este energia, în Metafizică, ca materie imponderabilă, pentru producerea mișcării, a fenomenelor și a vitalității în masa inertă, aceea este în biserică, apostolatul. Acesta e sufletul, care imprimată masei credincioșilor notele distincte ale unei vieți sfinte pe acest pământ; iar baza pe care se înfiripă această viață, neîndoios, este credința, după însăși cuvintele Mântuitorului grăite lui Petru: „Pe această piatră voi zidi biserica mea și nici porțile iadului nu o vor birui pe ea“.

Credința i-a înșiruit și pe apostoli în jurul Mântuitorului. Și când după patimile lui li-s'a slăbit credința, el însuși li-a întărit-o prin șirul minunatelor sale arătări după înviere. Când li-s'a împărțășit apoi puterea Duhului sfânt, nici focul, nici sabia și nici toată urgia tiranilor, ce ca un potop s'a vărsat asupra lor, nu li a mai putut stă împotriva.

Precum în trecutul îndepărtat, așa și azi, apostolatul bisericii încă e țesut din aceeași materie a credinței, încheată cu firele diafane din țaria darurilor Duhului sfânt. De aceea tot bunul și toată sfințenia concentrată în apostolat, are să se oglindeze, ca tot atâtea raze luminoase în masa credincioșilor „ca toți să fie una“ uniți prin legătura sfântă a aceleiași credințe.

Dar, dat fiindcă apostolii Domnului nu au lășit credința fără a vesti cuvântul cu vreme și fără vreme, căci „cum vor învăța de nu li-se va binevesti“, are să se înțeleagă și acum și în viitor pentru vecie, că trăinicia bisericii e strâns legată de chemarea apostolatului expresă în cuvintele Mântuitorului: „Mergând învățați“.

Acesta este de altfel un postulat de prima ordine, ce se arată ca un fir roșu trecut prin istoria progresului tuturor popoarelor. Căci lumea profană s'a avântat la nivelul ei cultural de azi prin învățatură, iar la lățirea bisericii învățarea cuvântului a fost pârghie neînfrântă sub greutatea veacurilor. Încă și secele și desbinările din biserică nu au fost decât urmarea învățături — de sine înțeles, false. Dar și sfinții Părinți bisericești, la rândul lor numai prin învățarea cuvântului evanghelic genuin au apărât ortodoxia și ne-au hărăzit-o nouă ca scumpă moștenire. Toate acestea ne dovedesc până la evidentă puterea ce rezistă în mijlocul de a învăța.

Azi, pe orizontul bisericii noastre s'au abătut nori grei. Trăim ca biserică într'un concert de popoare, de diferite confesiuni, mai avantajos situate, cu cari avem datoria a țineă pas; dar și în condițiuni sărăcicioase, nizuințele de avânt la bunul cel mai înalt desemnat de religia cea mai ideală, ni-se zădărnicesc. Ce va face dară apostolatul: va descu-răgia, ori va munci? Un exemplu din lumea fizică ne va da răspunsul. Un corp omenesc tractat cu mijloace dure ca: electricitatea, apa rece și gimnastica nu numai că nu va slăbi, ci din contră se va oțeli și i-se va potența puterea de lucru făcându-l mai apt pentru muncă. Întocmai ca corpului fizic nici bisericii ca corp moral, tentațiunile din afară nu-i pot fi decât binefăcătoare; prin oțelirea puterii ei vitale.

Aceasta are să fie starea bisericii noastre între împrejurările de față. O legitimă decepție a cuprins sufletul nostru în fața art. XXVII/1907 al legii școlare și a unor ordinațiuni speciale, cari ne pun în perspectivă slăbirea bisericii. Dar tocmai această împrejurare, ce ne dă atâtea de gândit va trebui să ne îndemne și la lucrat. Și lucrul depus spre binele obșteșc, cu în-

credere în Dumnezeu, nu poate să fie lipsit de binecuvântare.

*

Măneacă din premisa, că sacerdotul este sufletul dătător de viață în organismul bisericii, urmează de sine, că are datoria de a veghiă neadormit și a griji, ca acela să funcționeze regulat și neîmpedat. Nouă așa ni-se pare, că legea nouă școlară ne-a limitat trecutul pentru o liberă dezvoltare bisericească. Căci cea mai puțină atențiune se dă în școala cotidiană obiectului religiunii și limbei materne, ca limba noastră rituală, iar în școala de repetiție s'au eschis cu totul. Dacă considerăm apoi, cât de defectuoasă este la noi în familie creșterea copiilor, ales în respectul religios-moral, și când și școala la rândul său numai per tangentem tractează acest obiect, rezultă o adevărată calamitate. Chiar și până acum ne-am plâns, și nu fără temei, de lipsa de religiozitate și moralitate. Greșeli și omiteri și în trecut s'au făcut. Și dacă am voi a le repara de acum înainte prin mijlocirea școlai, prevedem, că ne stău în contră împrejurările. Dar cu toate acestea, credința și morala, obiceiurile bisericești și limba maternă vor trebui cultivate, fie împrejurările ori cât de nepriincioase unei dezvoltări tignite. Deci cum ne vom ajuta?

Un mijloc neexploatat până acum de biserică și dela care putem aștepta mult bine, ne stă la îndemână și acela e exortarea. În timpul școlai (înțeleg anul școlar) de repetiție, care se va țineă pe viitor numai în limba maghiară, preoții vor țineă în dumineci și sărbători exortare cu elevii școlai de repetiție. Obligațiunea la cercetarea bisericii și la exortare pentru acei elevi, nu poate fi disputabil. Deci cunoștințele câștigate în școala cotidiană din religiune, aici se pot lărți și completă și se poate repara și pierderea suferită din limba maternă. Aici se vor ceti și explică pericopele zilei din sf. evanghelie și apostol și părți alese din T. N.; se va repeți materialul învățat în școala cotidiană, se vor deprinde în rugăciuni, cântări bisericești, cetirea și explicarea psalmilor etc. încheind așa opera formării caracterului religios-moral. Și ce bine va fi aceasta, considerând că, fără multe excepțiuni, mediul în care intră copiii absolvând școala cotidiană, dărimă tot ce aceasta a edificat. Ilustrez cu exemple. Tocmai cu ocaziunea ținerii examenului de repetiție din a. c., am experiat, că elev, care absolvasse 4 clase, nu mai știă „Tatăl nostru“. De ce? Nu pentru că nu l-ar fi știut din școală, ci pentru că după eșirea din ea nu s'a obicinuit acasă cu rugăciunea. Aceasta apoi nu e mirare, când părinții pruncului nu sunt dedați a se rugă lui D-zeu. Am ispitit copiii și mulți mi-au făcut această mărturisire dureroasă. Dar nu mă îndoesc, că și pe alte locuri sunt astfel de părinți. Ispitească și alții ca mine și se vor convinge despre aceasta. Și oare ne putem aștepta la rezultate bune, până când în poporul nostru se așă așa părinți? Eu cred că nu, cu atât mai vărtos, că pentru acei părinți nu mai este îndreptare. De sine înțeles, că unii ca aceia doară la praznicele mari, dacă vin la biserică și apoi poftim a-i învăța în predică, când ei nu sunt de față să te asculte. Chiar și în cazul când le-ai dă ocaziune, cu greu te ascultă fiindcă ai de a face cu arbori, cari mai curând se frâng decât se îndoesc.

Deci regenerarea poporului nostru în direcțiunea aceasta se poate realiză numai prin tinerime. Băeții școlai de repetiție stău aproape de timpul când și ei se vor căsători. Cei trei ani ai școlai de repetiție, în cari vor luă parte la exortare se poate zidi mult la întărirea caracterului lor moral-religios, iar influința

părinților neciopliți, asupra lor, își pierde mai mult puterea. Să stăruim dară, ca tinerii aceștia devenind în scurtă vreme părinți, să-și cunoască și împlinească ei datorința de atare.

Școlul acesta nici nu e greu de ajuns, dat fiind, că legea școlară va pretinde tot mai cu rigoare și cercetarea școlii de repetiție, care în trecut eră lăsată mai mult în grija noastră, mai mult facultativă, de aceea nici nu s'a prea ținut fără sprijinul recerut. Putem susține deci, că dacă, de o parte perdem sub presiunea împrejurărilor, dobândim în altă parte, dacă ne vom ști acomoda.

Conchid din toate acestea, că exortarea tinerimei școlii de repetiție în duminicile și sărbătorile de sub anul școlar e o recerință vitală de prima ordine pentru biserica noastră, și este de dorit, ca Ven. Consistoare din Mitropolie, încă de pe acum să decreteze ținerea lor, obligând preoțimea la aceasta sub urmări de disciplină în caz de nesupunere, cerându-le dare de seamă la încheierea fiecărui an, întocmai ca despre predici.

Cred și sunt convins, că multora nu le va conveni această dispozițiune și va fi considerată alături de celelalte dato:ințe ca o adevărată sarcină. Dar să nu uite frații mei în Domnul sublima învățatură alui Pavel: „Nu fi nebăgător de seamă de darul, care este întru tine, care s'a dat ție prin prorocie cu punerea mânilor preoțești“ (I. Tim. c. 4. v. 14). Să nu uite, că avem datorința a da seamă stăpânului nostru, după cum l-am folosit spre dobândă, ori ca sluga cea leneșă spre pagubă. Dar nici răsplata nu va lipsi, căci nu înzădar zice tot sf. Pavel: „Preoții ceice își țin bine diregătoria, cu în oită cinste să se cinstească, mai ales ceice se ostenesc în cuvânt și întru învățatură“ (Ibid. 5. 17.)

De încheiere încă ceva. Avem lipsă de sf. Scriptură a Test. Nou, în uzul tinerimei, pentru a i-o da în mână la ținerea exortărilor. Să cetească din ea, să li-se explice, să li-se desvoalte gustul de a se ocupa cu ea în timpul liber de acasă. Și când am deșteptat gustul tinerimei pentru lectura cărții sfinte am salvat cauza și am mântuit suflete din moarte. Altfel, ne putem închipui cum se spulberă în vânt ostenelele depuse în școală pentru promovarea religiozității, ținând cont de premisele acestui articol, și cum se șterg, fără urmă bunele succese obținute în școală. Doară e destul de caracteristic însuși faptul, că dintre toate confesiunile numai în casele țaranilor noștri se află și se cetește mai rar cartea sfântă.

La acest obiect ar mai fi multe de zis, dar de astădată încheiu cu atata.

Am lansat aceste păreri, pentru ale supune aprecierii fraților mei în Hristos, și pentru a ajunge la cunoștința înaltului nostru guvern bisericesc spre binevoitoarea considerare.

Bărăteaz, la 28 iulie 1909.

Nicolae Crișmariu.

Caracterul educativ al muncii.

Studiu filozofic-moral

de

Vichentie Simiganoschi,

paroh ort. român

în

Udești, (Bucovina).

(Urmare și fine).

Amnarul din cremenea rece sbate scântei de foc, goana norilor lumină din aborii de apă, iară în massa

fluidă a creerilor munca adese aprinde lumini, cari prin raza lor străbătătoare vecinic strălucesc în viața omenimei. Atotputința dumnezeiască constă în faptul, că toate le poate, câte le vrea, iară puterea omenească în capacitatea, că poate toate, dacă are putere de conștiință de sine și de inteligență să vree numai ceea ce simte, că poate, și spre cele voite are destulă putere de muncă.

Diogen spre amarnica persiflare a timpului său umblă ziua mare cu fanarul, căutând oameni adevărați, pentru că toți câți îi vedea cu ochii săi, eră numai niște mortăciuni fără putere de viață genuină, animale robite de orbul instruct. Gândirea lor nu trecea peste hotarul îngust al aspirațiilor de rând, dorința lor se acoperea cu hrana, cu odihna și cu podoabele vane. Tot avântul lor eră o infumurare grețoasă, simțul lor deplasat nu cunoștea decât o neînfrănată iubire de sine și josnice pasiuni, pentru că lumina magică a muncii nu apucase a le limpezi firea stricată și a-i face liberi. Marele Alexandru Macedon, muncitorul neobosit, cu toată desprețuirea cinistului din partea marelor oarbe, cunosând mărimea filosofului din butea prăvălită, l-a învrednicit de onorul vizitei și de asigurarea grației sale regale.

Acest mare filozof, desprețuită oare prin cinizmul său munca fericitoare sau poate voiă să desconsiderare progresul? Nu! Ci prin disprețul său față de felul dominant de trai și gândire, el voiă să ducă lumea pe gânduri ca ea să cunoască calea rătăcită, pe care apucase spre povârnișul decadenței morale. Prin aparența sa de tot bizară el voiă s'o zguduie din amorți la ei, ca s'o trezească la viața adevărată, analog cum furtuna îngrozitoare, curățește atmosfera de gazele și miazmele veninoase — un tact filozofic educativ, cum se poate concepe numai în viața internă a unui adânc gânditor și se potrivește la referințe de decadență. „Vinde-ți averile tale și le dă săracilor, dacă vrei să fii perfect“, este răspunsul lui Isus dat tinărului bogat, care nu află mulțumire sufletească în morala rabinică, îngrădită în forme înguste de porunci stereotipe, pentru că iubirea are o circumferință cu mult mai largă, o putere mai adâncă decât legea cazuistică. „Muncește alături cu săracii și prin soartea comună lămurește-ți firea, ațată-ți gândirea la ceea ce este adevărat bine și frumos, împlinește-le și vei fi perfect și de aceea fericit prin conștiința, că ai plinit tot binele, fiind ferit de rău“, este comentarul acestui clasic răspuns.

Socrate muncind cu barda la lemnul vânjos, dela dânsul a învățat a cunoaște legile naturei și ale gândirei și — moralul lor pentru om. Pe câmpul de luptă, în vărsarea de sânge și în furia morții a cunoscut ființa binelui și înălțimea vieții.

Gândirea la problemele social-morale, dusă de formele estetice incorporate în lemnul plastic, i-a descoperit greșele filozofiei rele, stricăciunea etice, îngrădită în forme înguste și moarte, perversitatea sofi-

știlor, calamitatea socială adusă de dâșii, căile spre o adevărată filozofie practică cu rost educativ și fericitor.

Munca l-a dus pe gânduri să se facă regenera-torul nației sale, l-a desăvârșit să fie cel mai exce-lent filozof al timpului său, învățătorul cel mai de samă, caracterul cel mai integru și ca un păgân născut să trăiască ca un credincios, să moară ca un martir pentru cinstea și sfințenia adevărului. Ruga lui Isus în ultimul moment al vieții sale pe cruce: „iartă-le Doamne, căci ei nu știu ce fac“ și maxima morală a lui Socrate: „mai bine sufăr toată viața nedreptate, decât numai o unică dată să fac cuiva rău“, sunt adevăruri reciproc întregite și comentate, cari merită să fie puse pe frontispiciul măreț al doctrinei morale și cu litere de aur scrise pe stindardul vieții în lupta zilnică.

Elevul său Plato, învățând dela dânsul a prețui și iubi munca, în creerii săi material el și-a creat o lume transcendentă de idei, cari însuflețesc materia inertă.

Artele frumoase, ce sunt decât incarnația idea-velor concepute în gândirea geniilor mari? Ce sunt virtuțile decât realizarea acestor ideale în viața sufle-telor alese?

Prin muncă piatra moartă primește viață, pen-trucă idea vie a artistului, incorporându-se într'ansa, îi dă formele ființelor însuflețite, de care se deose-bește numai prin lipsa de prezență reală a principiu-lui imitat. Prin muncă și prin accent spiritual corpul senzual, se simțește în vasul de cinste, care îndepli-nește voința d-zeească.

Aristotel prin muncă a ajuns să cunoască ființa materiei inerte și din forțele în dânsa active, el a des-cifrat legile naturii sădite în dânsa de puterea crea-torului și din multiplătățile universului la culmea cu-noștinței sale el a creat ideea unității.

Cultul politeu din piatră își plâzmuia zăii imagi-nari, el din lumea materială prin operația speculativă a creat ideea despre unitatea creatorului perpetuu viu. Cu acele cunoștințe el s'a apropiat de taina sufle-tului, a construit legătura continuantă între natură om și Dumnezeu. Suflete, iată fagurul cel dulce al muncii, iată plaiurile ei pline de farmec și aripile ne-muririi, pe care munca te ridică la înălțimea, pentru care ești răsădit în corpul trecător!

Dară — cei cu sufletul îngust și semidocti prin lipsa de iubire cătră munca binecuvântată pățimesc de foametea învățătorei temeinice. Mulțumindu-se cu litera moartă ei pierd din vedere ideea vie. Credința lor supraficială, necapabilă a cuprinde entitatea tran-scendentă și a află cheia la incuietorile misteriiilor, închise dinaintea celor naivi, peste lucrurile empirice ea nu admite nici o abstracțiune.

Sufletul lor lănced este un pustiu bântuit de tot felul de patimi și indoieli, cari sdruncină și cele mai evidente adevăruri, pentrucă, sârmanii, nu pot pricepe ceia ce nu văd cu ochii.

Celebrități ca Plato, Aristotel, Cant, Darwin, Linée, Nerton prin muncă spirituală au analizat fenomenele au descifrat legile naturii și prin pătrunderea nexului cauzal ajunși la înțelegerea despre începutul și teh-nica cursului numdan, aceea cunoștință li-a încălzit sufletul la o viață rodnică, rodnică prin puterea cre-dinței raționale, zidită pe fundamentul solid al pri-ceperei.

Omul prin păcat a pierdut edenul, prin puterea muncii el a coborât raiul cultural pe pământ, ca în dânsul să-și realizeze perfecțiunea finală.

Munca este taina puterii și stâlpul de existență în întreaga natură, isvor de binecuntare, de fericire, cale spre desăvârșire. „Cunoaște-ți munca și o fă, este cea mai supremă evanghelie în lumea aceasta. Cunoa-ște-ți lucrul, la care poți munci și muncește ca un erou. Acesta va fi țelul tău cel mai bun“.*)

Metodele aplicate de învățătorii nostri la propu- nerea limbii maghiare.

Învățătorul român neabandonând limba maternă, ca mijlocul cel mai sigur ireproșabil la instruirea limbii maghiare (metodul indirect) de fel nu e eschis, ca cu rezultatul său obținut să nu „surprindă“ pe cei ce-i privește mai deaproape!

Să vede acum, ce zic aderenții metodei direct (fără ajutorul limbii materne).

Ei susțin sus și tare, că metoda indirect (cu ajutorul limbii materne) nu plătește nimic, e un metod „săc“, e un metod cu care nu faci ispravă etc, căci trebuie să te ocupi cu elevii în 2 limbi și unicul metod salvator e metoda direct, că vedeți D.-V. așa prescrie și planul de inv. ministerial.

Eu însă în mod palpabil voiu argumenta, că atribuțiile de mai sus, aruncate în cărca m. indirect de de 10 și 100 ori se potrivesc mai bine metodei direct.

Dar ce la deal mai la vale!

Al lor principiu este: Metoda direct e cel adevărat și natural, fiindcă și copilul cel mic așa învață limba mamei sale, tot numai așa învață limba maghiară și ori care individ, ce petrece între maghiari mai mult timp.

Adevărătatea principiiului nu-i vorbă — e la loc, însă „directiștii“ sau că de fapt nu-o înțeleg sau că nu voesc a o înțelege, căci „Tertium non datur“.

Cine sunt factorii de conversație după m. direct? Învățătorul singur. Dar în gimnaziul din Szarvas sau Nagyszalonta, cine sunt factorii cari ajută lui X sau Y ca să-și însușească limba maghiară? Natural — toți elevii din gimnaziu, am putea spune toți locuitorii din respectivul oraș.

Asemenea stă treaba și cu copilul cel mic ei își învață limba, în primul loc dela mamă-sa, apoi dela tatăl și apoi dela toți, cari zilnic vin în atingere cu părinții.

*) conf.: Tomas Carlyle „Trecutul și prezentul“ sub titlul »Munca« în *Biserica și Școala*, Arad nr. 42, 1908.

Și cum decurge conversația între astfel de împrejurări? Decurge la fel, în continuu: azi ea și mâine.

Și în școală? Pe lângă străduința unuia singur om: a învățătorului 13 oare la săptămână, de aici 2¹/₂ ore la zi.

Fiecare nepreocupat se va putea convinge din această comparație, că elevul din Szarvas ori Nagyszalonta precum și copilul cel mic vor învăța ușor în limba ce-i privește din simplul motiv că au la îndemână mediu social suficient de converzarea continuă, iar elevul învățătorului N. după același metod dispunând de un mediu de conversație, care se reduce la unul (învățătorul) și cu intervale sau pauze mari nu va fi în stare nici când ca să-și însușească limba în măsură ca s'o înțeleagă cum se cuvine nici ca cunoștințele adunate să-i fie durabile.

Să analizăm numai bine!

Metodul direct are greșeli enorme chiar și lucrurile ce cad sub senzuri și astfel se pot intui, de ridicarea la abstracții nici nu mai putem vorbi, aci m. direct dă faliment.

Dovadă!

Luăm de pildă tractarea tablei.

Numele tablei, din ce e pregetită tabla, ce facem pe tablă? admit și eu, le va putea face cunoscute elevilor după m. direct, dar cum va fi elevul orientat asupra noțiunilor: sima, lapos, feketé, cari sunt însușiri caracteristice ale tablei.

Când zic elevului: Milyen a tábla? și răspund (arătând) A tábla sima, de unde va ști el hotărît, că învățătorul a zis prin acea zicere, că: Tabla e netedă, iar nu d. e. că: Tabla e neagră sau lată... deoarece „cselekvés“-ul, cum spun directiștii e cam o formă similă la toate 3 noțiunile? ...

Ori dacă cu metodul lor vor eși din acest, cum vor lămuri, cum se cade, fără limba maternă cuvintele „taneszköz“, „tárgy“ sau „butor“ din frazele: A „tábla taneszköz, A pad 'iskolai butor“(vagy tárgy)?“ cari vin pe treapta sistemizării...

Aci nezmintit va merge pe dibuite și nimerite, unde acestui metod, nu lipsesc nici atributele (metod) „sác“, m. care „adresează“ și m. care întunecă, iar nu luminează mai adaug eu.

Sau cum vor face abstracția (tratând familia) „Az atya, anya fiaival együtt egy családot képez“.

Apoi cum vor pricepe elevii întrebările: Melyek a tábla főrészei? Milyen alakja van a kályhának? Miből van készítve az asztal? Când le vor înțelege și aplica cum se cuvine!

Tare ași dori să văd și să aud!

Dar mi teamă că dorința, partea cea mai mare — nu mi-se va împlini și mai tare cred că nu, din pricina cunoscută: învățătorul singur e mediu insuficient — nul, după m. direct la învățarea unei limbi.

Bine! Mi-a zis un aderent al, acestui metod: „Unde nu o putem scoate cu metodul direct, e permis să ne folosim de limba maternă“.

Dar atunci nu e metod direct, ci îndirecț, i-am răspuns eu.

Am experiat mai târziu, că cazul atins nu e fără păreche: când îi arde la unghii, iau refugiu la limba maternă (metod indirect) și apoi totuș strigă, că m. direct e singurul ducător la scop.

Pe acești căfi sunt, i-am putea asemăna cu neguțătorul, care deschizându-și prăvălie, una stă scris pe firmă și alta vinde în prăvălie, sau faurul, care ca să arate, cât de curajos și procopsit e, spune prietenilor că fierul roșu din foc la scos simplu cu mâna deși fiecare om cu scaun la judecată știe, că așa ceva fără clește nu se poate.

Aș face și analiza mai profundă și migăloasă a țintei ultime a metodului direct pentru școala română, dar spre părerea mea de rău, nu o face căci asupra noastră privesc mulți ochi de Argus!..

Ce mai zic unii directiști?

„Metodul direct e un metod foarte greu“. Pentru dar vă legați de el? I-am întrebat. Răspuns: „Ajungi mai iute cu el rezultat“ (aplicând cât de bine și limba maternă, zise un al doilea coleg, de sine înțeles ironizându-l).

Ca să se facă odată lumină în privința aplicării acestui mult trimbițat metod, vin a ruga pe un domn aderent, ca să vină înainte, publice cu o prelegere practică, de model și să tracteze d. e. despre tablă — în direcția sus expusă — dar așa, ca limbei materne să-i deie pace!

Convingându-ne despre adevărul mărturisit de ei și nefăcând pe falzul, noi cei mai „conservativi“, cu cinste vom desarmă.

Să rămânem dar în — expectativă!

Socodor, 1909.

I. Crișanu.

Nr. 5. T.
1909/10.

Anunț școlar.

Direcțiunea institutului teologic-pedagogic din Arad anunță, că în 21 aug. (3 sept.) se vor face examenele de corigență; în 22 august (4 sept.) înscrierile; în 23 aug. (5 sept.) chemarea Duhului sfânt; în 24 aug. (6 sept.) se vor începe prelegerile — la ambele despărțăminte.

La înscriere să se prezenteze fiecare elev cu testimoniul anului precedent, cu chitanță despre achitarea ratei I de întreținere (200 cor. la teologie, 140 cor. la pedagogie) și cu chitanța dela Librăria diecezană despre cărțile prescrise pentru anul școlar 1909/10. Mai departe la înscriere are fiecare elev să achite taxele de înscriere, (didactrul, taxa medicală, fond. bibl., fond. tiner. societ. de lectură) cari împreună fac la despărțământul teologic 50 cor. 40 fil.: iar la despărțământul pedagogic 23 cor. 40 fil.

În legătură cu aceasta se aduce la cunoștința privatistilor, că pe viitor se vor conzideră

de privațiști și vor fi admiși la examenul dela finea anului școlar numai aceia, cari primiți de Ven. Consistor la curs privat să vor insinua ca atari pentru înscriere și vor achită cel mult până la 3/16 sept., a fiecărui an de studiu didactrul prescriș (51 cor. 40 fil., la despărțământul teologic; 21 cor. 40 fil. la despărț. pedagogic).

Pe lângă aceasta, ca condițiune pentru admitere la examen să pune și aceea, că fiecare elev privatist, trebuie să producă atestat de conduită și atestat dela parohul locului, că și-a mărturisit păcatele și s'a împărțășit cu sfințele taine în postul Nașterii și al Învierii Domnului. Arad, 22 iunie (5 iulie) 1909.

Direcțiunea.

Nr. 3979/1909.

Anunț școlar.

Școala civilă de fete din Arad.

Se aduce la cunoștința Onoratului Public, că înscrierile la școala civilă de fete cu internat din Arad pentru anul școlar 1909/1910 se vor face în zilele de 19—22 august (1—4 sept.) a. e., în localitatea școlii (strada Deák Ferencz Nr. 27).

Părinții vor proceda însă corect, dacă în scris, își vor anunța fetele spre primire încă de mai înainte, îndată după publicarea acestui anunț, adresându-se în aceasta afacere dlui dr. George Ciuhardu, referent școlar la Consistorul rom. ort. din Arad.

Taxa pentru internat este: 450 cor., pe anul întreg școlar, în care sumă se cuprinde și didactrul școlar.

Taxa de întreținere este a se plăti anticipativ în patru rate egale: la înscriere, la 1 nov., la 1 febr. și 1 apr., la Cassa Consistorului.

Pentru această taxă elevele vor primi:

1. **Instrucțiunea** prescrișă pentru clasele I—IV civile, educațiune religioasă-morală, deprindere în con-verzația română, maghiară și germană, apoi instrucție în *economia de casă*, deprindere în pregătirea bucatelor, croit și cusut.

2. Locuință în odăi igienic îngrijite, provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: *dejun* (cafea cu lapte), *prânz* (2 plese, iar duminica și în sărbători 3—4 plese), *ușină* (cafea cu lapte) și *cină* (2 plese).

4. Spălat, luminat, încălzit și tot la 2 săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere, elevele interne mai au a solvi 10 cor., pentru medic (pe an), pentru care taxă vor primi în caz de lipsă îngrijire medicală și medicamente.

Pentru *instrucția la pian* se plătește lunar o taxă de 10 cor. (3 ore la săptămână).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti la *prima* înscriere 6 cor., ca taxă de înscriere

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească 1 cor., la an pentru *biblioteca școlară* și 25 cor., taxă de *mobiliar*.

Taxele: pentru medic, de instrucție la pian, de înscriere și pentru sporirea bibliotecii se vor plăti la mâna directoarei școlii.

Elevele externe vor plăti *didactru* 60 cor., la an, de asemenea anticipativ, în 4 rate egale de câte 15 cōroane, la mâna directoarei școalei.

Elevele *externe*, cari vor veni mai târziu, au să plătească *întreg didactrul*, iar elevele primite în internat mai târziu, vor avea să plătească didactru pe timpul întâzierii.

Elevele *interne*, cari ar absentă din internat în decursul anului școlar din cauză de morb sau din alte cauze, — fie absentarca mai lungă ori mai scurtă, vor avea să plătească *întreagă* taxa de întreținere, dar numai în cazul când eleva respectivă, pe lângă toate că va fi absentat, ar putea fi admisă după lege la examen.

Acele eleve, cari după *absolvarea școalei* doresc să se mai perfecționeze în *economia de casă*, *croit*, *cusut*, *muzică*, *pictură* ș. a., vor fi primite ca eleve benevole cu taxa elevelor interne.

În *clasa I civilă* se primesc eleve, cari dovedesc, că au absolvat cu succes 4 clase elementare ori apoi, în lipsă de certificat școlar, vor prestă examenul de primire.

În *celelalte clase* se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes *clasa premergătoare* la școala de categoria școalei civile.

Absolventele clasei a V-a și a VI-a elementare se primesc, pe baza unui examen de primire, în *clasa corăspunzătoare* etății candidatei și rezultatului dovedit la examenul de primire.

Elevele, cari se matriculează pentru primadată la școala, afară de atestatul școlar din *clasa precedentă* au să mai producă: extras de botez și certificat de revaccinare.

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: 1 saltea (madrat), 1 covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 plapomă cu 2 fețe, 2 cearșafuri de desupt (lepedee) și 2 cuverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 6 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștergare, 3 serviete, toate cu monogramuri proprii, apoi tacămuri: cuțit, furculiță, lingură mare și linguriță, 2 pahare (1 pentru beut, iar altul pentru, dinți), 1 lavor (lighian), 4 carpe pentru șters lavorul, perie de cap, de dinți și de haine, peapțan și foarfeci, haină de port și 4 șurțe negre, 1 palton (mantauă de iarnă), 2 părechi de ghetе și 1 ploier.

Afară de acestea, fiecare elevă internă ori externă îndată dela începerea anului școlar are să fie provăzută cu *manuale* și *recvizite de învățământ*, respective cu recvizitele de scris, muzică și lucru de mână.

Pentru lucrul de mână și pentru alte trebuințe se va depune, la mâna directoarei internatului, o sumă oarecare de bani, despre care se va purta socoteală.

Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinți sau îngrijitorii lor.

În privința uniformei, care va fi modestă, se vor lua dispozițiuni ulterioare, ca să fie cât de ieftină și bună.

Prelegerile se vor începe fără nici o amânare, în 24 aug. (6 sept.) și dela acest termen elevele vor putea fi primite numai cu concesiune specială din partea Consistorului diecezan.

Arad, din ședința consist. dela 11/24 iun. 1909.

Consistorul rom. ort. din Arad.

Nr. 929/1909.

Condițiile de primire

în

„Școala civilă de fete a Asociațiunei“.

În urma decisiunii comitetului central, adusă în ședința sa ținută la 5 august a. e., condițiile de primire publicate de Onor. Direcțiunea a școalei civile de fete se modifică precum urmează:

Taxa școlară (didactrul) se urcă dela 4 coroane la 5 coroane pe lună, sau dela 40 coroane la 50 cor. pe an.

Taxa internatului se urcă dela Cor. 460 la Cor. 500 pe an, împreună cu taxa școlară dela Cor. 500 la Cor. 550 pe an.

Comitetul central a fost silit să facă aceste urcări cauza scumpetei din piața Sibiiului și din cauza instalațiilor de canalizare și de altă natură, pe care le face în interesul școlii pentru anul școlar viitor.

Atât taxa școlară cât și taxa internatului sunt a se plăti anticipativ, în 4 sau 3 rate.

Sibiiu, în 6 august 1909.

Iosif Sterca Șuluțu,
prezident.

CRONICA.

P. S. Sa D-l Episcop diecezan a reîn-tors dela Reichenhall cu bine, spre bucuria fiilor săi sufletești.

Doxologie. Joi s'a ținut doxologia în catedrala noastră pentru M. Sa Domnitorul nostru Francisc Iosif I. Prea Sfinția Sa a participat la serviciul divin cu toți curtenii săi, înălțând rugăciuni pentru iubitul nostru Monarh.

Hirotonire. Pavel Jurma, ales preot în St. Andraș hirotonit la 9/22 august intru diacon.

Comisar ministerial. Guvernul a numit pe d-l deputat Dr. Iosif Siegescu de comisar permanent pentru instituturile noastre pedagogice. Dl Dr. Siegescu și până acum a îndeplinit aceasta funcțiune ca exmis special al guvernului, acum însă i s'a dat inspecțiunea generală a pedagogiilor noastre, va să zică un cerc mai larg de activitate. Pentru noi este binevenit și în aceasta nouă calitate în care îl bineventăm.

Concurse.

Pe baza înaltului ord. al V. Consistor orădan de sub nr. 2615 B. 1908, prin aceasta se publică concurs din nou, și cu admiterea recurenților de cl. III, pentru îndeplinirea parohiei de **clasa II-a Dames**, ppresbiter. Peșteșului, — cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumente: 1. Casă parohială. 2. Șapte holde de pământ fânaș. 3. Birul dela 130 n-re de case a 3 cor. = 390 cor. 4. Stolele uzuete, circa 100 cor. 5. Întregirea dotației dela stat, conform cvalificației alesului. Se obsearvă, că nou alesul preot este obligat a providea catehizarea în școala ort. română din loc, fără altă remunerație dela parohie ori dieceză.

Doritorii de a ocupa această parohie să avizează, ca petițiile lor ajustate regulamentar, și adresate comitetului parohial din Dames, să le înainteze P. On. oficiu ppresbiteral în M. Telegd, având dâșii cu stricta observare a ș-ului 20 din Regulamentul pentru parohii, a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Dames, spre a-și arată desteritaten în cant, tipic și oratorie.

Pentru comitetul parohial:

Stefan Domocoș,
preot, președ. com. par.

Ioan Sărăcuția,
notar.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protoprezbiter.

— □ —

1 3

Pentru îndeplinirea postului de paroh, din parohia de **clasa II-a Remeți**, ppresbiteratul Peșteș, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumente: 1. Casă parohială cu două chilii. 2. Una zi și un pătrar de pământ arător. 3. Pământ de fânaș pentru 3 covași. 4. Dela 60 n-re de case 1¹/₄ vici cucuruz sfârmat. 5. Dela 80 n-re de case una zi de lucru cu mâna. Provederea lucrătorilor cu vipt, cade în sarcina alesului. Alesul va avea să provadă catehizația în școala ort. română din loc, fără altă remunerație dela biserică ori dieceză. 6. Întregirea corespuzătoare a dotației din partea statului.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt avizați, a-și înainteze recursurile lor ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din Remeți, Prea On. oficiu protopopesc în M. Telegd, până la 29 aug. v. a. c., având dâșii cu stricta observare a ș-ului 20 din Regul. pentru parohii, a se prezentă în sfânta biserică din Remeți, pentru a-și arată desteritatea, în cântare, tipic și oratorie.

În lipsa recurenților de cl. II să admit și de cei cu cvalificație de cl. III.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Bere,
preș. com. paroh.

Vasilie Blaga,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean*, protoprezbiter.

— □ —

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de **clasa III-a** din comuna **Peatra**, ppresbiteratul Peșteș, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: dela 40 case cucuruz sfârmat 40 vici în preț de 80 cor., 40 zile de lucru în preț de 32 cor., folosirea cimiterului bisericesc în preț de 40 cor., stolele îndatinat 50 cor. Întregirea dela stat, după cvalificația alesului.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, să-și trimită recursurile cu documentele recerute protopopului Peșteșului, în M. Telegd până cu 8 zile înainte de alege, având recurenții a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Peatra, spre a-și arată desteritatea în cant, oratorie și serviciul divin.

Pentru comitetul parohial:

Alexandru Șerban,
preot, preș. com. parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protoprezbiter.

— □ —

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din **Șuncuiuș**, ppresbiteratul Peșteș, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumente: a) 600 cor. bani gata dela locuitori prin repartiție; b) pentru lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, 48 coroane; c) Locuință cu 2 chilii, supraedificatele necesare și grădină; d) Întregirea dela stat, conform legii în vigoare; e) Învățătorul — în vederea împrejurărilor — va funcționa și de cantor, având, pe lângă conducerea stranei, a conduce în toată duminica și sârbătoarea pe elevii săi, la sf. biserică. Pentru cantorat va primi salariul staverit pentru cantor; f) Pentru curățirea salei de învățământ 20 cor. — dacă va lua asupra-și această sarcină, alesul.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainteze recursurile lor, ajustate în regulă și adresate comitetului parohial din Șuncuiuș, P. On. oficiu ppres

în M. Telegd, până la 30 aug. v. a. c. având dânsii a se prezenta în sfânta biserică din Șuncuiuș, pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Botoc
președinte.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protoprezbiter.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din **Cetea**, pprezb. Peșteșului, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** în „Biserica și Școala“.

Emolumente: În bani gata 519 cor. Cvarțir liber cu grădină și supraedificatele de lipsă. Întregirea salariului, la suma reclamată de legea în vigoare, să va cere dela stat.

Deși cantoratul se prevede prin altă persoană, totuși învățătorul va trebui, în dumineci și sărbători să conducă elevii la sfânta biserică, spre a se deprinde în cântările bisericești și însuș să conducă strana, fără a pretinde pentru aceasta remunerațiune dela biserică.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați, ca recursurile lor, ajustate conform dispozițiilor statutare și regulamentare în vigoare, adresate comitetului parohial din Cetea să le înainteze Prea On. oficiu ppeșc în M. Telegd, având dânsii a se prezenta în vre-o duminică sau sărbătoare în sf. biserică din Cetea, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protoprezbiter
inspector școlar.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din **Cuieșd**, pprezbiteratul Peșteș, să publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumente: 1. Bani gata 100 cor. 2. Bucate în preț de 170 cor. 3. Bani de fân 30 cor. 4. Zile de lucru, socotite în 20 coroane. 5. Pentru conferință 12 cor. 6. Scripturistica școlară 8 cor. 7. Lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ 40 cor. 8. Stole cantonale 20 cor. 9. Întregirea sperativă dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze recursurile ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din Cuieșd, P. On. Oficiu protopopesc în M. Telegd, având dânsii în termenul concursual, a se prezenta în vre-o duminică și sărbătoare în sf. biserică din Cuieșd, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Tr. Filip,
preș. com. par.

George Matei,
notar.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean*, protoprezbiter
inspector școlar.

—□— 1—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea următoarelor stațiuni învățătoresci-cantonale din:

1. *Văsoaia*, în bani 200 cor., 10 htl. bucate, parte grâu, parte cucuruz, $\frac{1}{2}$ sesiune de pământ, 8 stângeni de lemne, din cari să încălzește și școala, conferință 12 cor., scripturistica 8 cor., cvarțir și grădină.

2. *Susani*, în bani 160 cor., 6 htl. bucate, parte grâu, parte cucuruz, 60 htl. păsulă, 5 stângeni de lemne, conferință 6 cor., scripturistica 5 cor., cvarțir și grădină.

3. *Neagra*, în bani 200 cor., pământ învățătoresc 8 cor., 4 htl. grâu 60 cor., 4 htl. cucuruz 44 cor., 24 metri lemne 120 cor., venite cantonale 4 cor., conferință 10 cor., scripturistica 10 cor., locuință și grădină.

Doritorii de a ocupa vre-una din stațiunile de

sus, recursurile adresate respectivului comitet parohial și ajustate cu documentele prescise, vor avea a le subșterne oficiului ppopesc din Buteni (Buttyin) com. Arad, până la **30 zile** după publicarea acestui concurs, având a se prezenta în careva duminică ori sărbătoare în sf. biserică din comuna, în care a recurs, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Buttyin (Buteni) la 28 iulie (10 aug.) 1909.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu: *Iuliu Bodea*, adm. protoprezbiteral,
inspector școlar.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător din **Leheceni**, se publică concurs, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“, pe lângă dotațiunea următoare:

În bani gata 424 cor. Opt (8) stângeni de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ. Un pământ de lângă grădina școlii, care aduce un venit anual de 40 cor. Cvarțir și grădină Pentru cantorat 40 cor.

Întregirea salariului, dela stat se va cere pe lângă consenzul superiorităților bisericești diecezane.

Concursele instruite conform legilor și adresate comitetului parohial să se subștearnă oficiului protoprezbiteral din Vașcău, iar reflectanții, pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic, să se prezinte în cutare duminică sau sărbătoare în sf. biserică din Leheceni.

Comitetul parohial.

Cu consenzul protoprezbiterului: *Adrian P. Deseanu*.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci din **P. P. Tagănești** se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Arânda pământului școlar 200 cor. 2. În bani gata 100 cor. 3. 10 cubule de bucate grâu și cucuruz 120 cor. 4. 16 metri de lemne din cari are a se încălzi și școala. 5. 2 măsurii de păsulă. 6. Dela 70 n-ri de casă câte un fuior ori 20 fil., o porțiune de paie ori 20 fil., o porțiune de fân ori 60 fil. 7. Pentru cantorat 5 cubule de bucate grâu și cucuruz. 8. Locuință cu grădină intravilană.

Concursele instruite conform legilor și adresate comitetului parohial să se subștearnă oficiului pprezbiteral din Vașcău, iar reflectanții pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic să se prezinte în cutare duminică sau sărbătoare în sfânta biserică din P. P. Tagănești.

Comitetul parohial.

Cu consenzul meu: *Adrian P. Deseanu* protoprezbiter.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din **Lupești** se publică concurs cu termen de alegere de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: în bani gata 200 cor.; 2. Pentru lemne 388 cor, din care se va încălzi și sala de învățământ; 3. $\frac{1}{2}$ sesiune de pământ la deal; 4. Lemne din pădurea urbarială după 8 voturi; 5. Cvarțir și grădină de legume; 6. Pentru conferințe 20 cor. 7. Dela inmormântări, unde va fi poftit: dela cele mari 80 fil., dela cele mici 40 fil., iar dela cele cu liturghie 2 cor.

Cei-ce doresc a ocupa acest post să avizează, ca recursurile lor ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Lupești să le trimită oficiului pprezbiteral din Mariaradna, iar dânsii, în vederea

că vor avea să provadă și cantoratul, fără altă remunerațiune, să vor prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial din Lupești, ținută la 18/31 iulie, 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* protoprezbiter, inspector de școle.

—□—

1—3

Pe baza Înaltului ordin al Ven. Consistorin aradan de ditto 25 iunie (8 iulie) a. c. Nr. 4256/1909 se escrie concurs din oficiu pe vacanta parohie de **clasa primă** din comuna **Fibiș**, cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie sunt: a) Una sesiune urbarială constătătoare din 30 jugăre catastrale; b) jumătate jugăr intravilan de sub nr. consc. 92 și jumătate jugăr extravilan aparținător acestuia; c) Venitul stolar uzitat; d) Bir după fiecare $\frac{1}{8}$ sesiune 7 l. grâu și dela fiecare jeler 5 l. grâu; e) Întregirea dotației dela stat, după cvalificațiunea alesului paroh; f) alesul va fi îndatorat a solvi din al său toate dările publice și e deobligat a catehiză în școalele noastre fără altă remunerație.

Reflectanții au a-și înaintă recursurile ajustate conform §. 17 din Regulamentul pentru parohii, adresate oficiului parohial din Fibiș, Oficiului pprezbiteral în Lipova (B. Lippa), iar în vre-o duminică ori sârbătoare, cu observarea §-ului 20 din Regulamentul pentru parohii, au a se prezentă în sf. biserică din comuna susamintită, spre a-și arată desteritatea în cele omiletice și rituale.

Lipova, 27 iulie (9 aug.) 1909.

Ioan Ciomponeriu,
dm ppopesc.

—□—

2—3

Devenind vacante posturile învățătoarești dela școalele noastre parohiale din **Arad strada săcurei** și **Arad-șega**, escriem concurs cu termen de alegere pe **6/19 septembrie 1909**.

Emolumentele împreunate cu fieștecare stațiune sunt: a) sa'ar fundamental 1200 cor., b) relut de lemne din care se va încălzi și sala de învăț. 240 cor., c) diurne pentru adunările învățătoarești 36 cor., d) locuință și grădină în natură.

Recursurile ajustate conform dispozițiilor regulamentare adresate comitetului parohial din Arad, se vor înaintă oficiului protopopesc, cel mult până la 1/14 septembrie) a. c. având recurenții a se prezentă până la acest termen în vre-o Duminică ori sârbătoare în sfânta biserică parohială catedrală din Arad spre ași arată desteritatea în cele rituale.

Arad, din ședința comitetului parohial ținută la 24 iulie (6 aug. 1909.

Sava Raicu
p. prezident.

Ioșif Moldovan
notar.

În conțelegere cu mine: *V. Beleş*, protopop inșp. școlar.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea următoarelor stațiuni învățătoarești se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare:

1. *Albești-Hidiș*, cu salariu: 318 cor., lemne de foc și venitele cantorale.

2. *Dușești*, 400 cor., lemne de foc și grădină.

3. *Coșdeni*, 400 cor. cu toate emolumentele.

4. *Burda*, 400 cor. și lemne.

5. *Cresuia*, 300 cor. grădină și lemne de foc.

6. *Curățele*, 400 coroane și lemne pentru școală.

7. *Pomezou-Spinuș*, 300 coroane, lemne și venit cantorale.

8. *Vălni Pm.*, 300 cor. grădină, ștole cantorale și lemne de foc.

Pentru întregirea salariului se va recurge la stat.

Recursurile instruite cu documentele recerute, sunt a se trimite în termenul prescriș la Onor. Oficiu protopopesc al Beișului.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu: *Vasilie Papp*, protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh din opidul **F. Bator**, comitatul Bihor, cu termen de alegere **29 august (11 sept.)** pe lângă următoarea dotațiune:

1. Cvtir liber cu grădină 975 □. 2. Una cromptiște extravilană. 3. Pământ arător 15 jughere 1386/1600 □. 4. 16 $\frac{1}{3}$ parte competiță de imaș și cea de pădure ce compete după aceasta cu observarea că dacă preotul nu va avea vite va primi ca despăgubire aceia sumă ce se va distribui și celorlalți săteni: 5. 30 litre cucuruz sfârmat dela fiecare casă, eventual 2 coroane. 6. Eventuaia întregire dela stat. 7. Ștolele cari să fixează în următorul mod: a) prohod cl. I 10 cor. b) cl. II 6 cor. c) cl. III 2 cor. d) botez 40 fileri. e) feștania mare 2 cor. f) maslul 2 cor. g) cununia 2 cor. h) rugăciuni de lipsă 40 fileri.

Alesul va avea a solvi toate dările publice după imobilele folosite și va fi îndatorat cât timp va trăi emeritul paroh *Vasilie Suci* să-i solvească acestuia anualmente 465 cor. 65 fil. și va fi îndatorat a catehiză în toate școalele din comună fără a pretinde dela confesiune altă remunerațiune.

Parohia este de **clasa I**.

Reflectanții la acest post au a se prezentă în s. biserică din **F. Bator** spre a-și arată desteritatea în cele rituale, iar recursurile ajustate conform Regulamentului adresate com. par. au să le subștearnă subșcrisului protoprezbiter.

Dat în ședința com. par. din **F. Bator**, ținută la 12/25 iulie 1909.

Nestor Porumb
președ nte

George Bondar
notar

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocșin* protopop

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh **de Jasa primă** din opidul **Tinca**, comitatul Bihor cu termen de alegere **29 august (11 sept.)** pe lângă următoarea dotațiune:

1. Pământ arător 2 (două) jugăre 1401 st. □ în preț de 90 (nouăzeci) coroane. 2. Bir parohial parte bani parte în natură în preț 143 (unasută patruzeci și trei) coroane. 3. Stoalele îndatinate 68 (șeasăzeci și opt) coroane. 4. Eventuala întregire dela stat.

Să obsearvă, că alesul va avea să se îngrijească de cvtir și să plătească dările pentru pământ, și va fi îndatorat a catehiză toți elevi gr. or. dela toate școalele din **Tinca**.

Doritorii de a ocupă acest post sunt poștiți a-și prezentă recursurile ajustate conform regulamentului, adresate comitetului parohial protoprezbiterului *Nicolae Rocșin* iar în vre-o Duminică ori sârbătoare să se prezenteze în biserică din **Tinca** pentru ași arată desteritatea în cele rituale.

Dat în ședința comitetului parohial din **Tinca**, ținută la 24 iunie 1909.

Nestor Blaga
președinte

Romul Barbu
notar

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocșin* protoprezbiter

—□—

3—3

Prin îndeplinirea postului de învățător definitiv dela școala confesională gr. or. română din *V.-Săliște* se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1) Salariul în număr 368 coroane; 2) Locuință, cociină și grădină; 3) 8. cubule bucate à 12 cor. = 96 cor.; 4) 8 stângeni de lemne, din care se va încălzi și sala de învățământ, à 12 cor. = 96 cor.; 5) Venite cantorale 40 coroane.

Alesul învățător va avea să țină cantoratul în biserică și școala de repetiție. Întregirea beneficiului se va cere dela stat, conform decisului cel va aduce în toamna anului curent măritul conges național bisericesc.

Recursele ajustate cu documentele prescise, adrestate comitetului parohial din *V.-Săliște* se vor înainta Prea On. Of. protoprezbiteral în *Vascău* (*Vaskóh*) având reflectanții a se prezintă în cutare Duminecă sau sârbătoare în biserică spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Dat în ședința comitetului parohial din *V.-Săliște* la 12/25 iulie, 1909.

Ilie Bursaiu paroh, preș. com. parohial.
Teodor Tulvan inv. penz. not. com. par.
Cu conse.uzul meu: *Adrian P. Deseanu* protoprezbiter.

Pentru stațiunea învățătorescă dela școala gr. or. rom. din *Chisetău* se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. salariul în bani gata 1000 coroane; 2. locuință cu grădină intravilană; 3. pentru participarea la conferințele învățătoresți, diurna uzuată și cărăușia; 4. dela înmormântări 2 cor. și părăstase câte 1 cor.

Alesul numai după serviciu de 5 ani prestat în comună e îndreptățit la cvincvenalul prescrist de lege.

Recurenții au a se prezintă în vre-o Duminecă sau sârbătoare la s. biserică spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic, eventual și capacitatea în conducerea corului vocal bisericesc, iar recursese până la termenul fixat, adresate comitetului parohial ale trimite P. O. D. pprezbiter *Gherasim Sârb* în *Bélinez*.

Alesul învățător, ca membru natural al corului vocal bisericesc din *Chisetău* este îndatorat a conduce și diriga după trebuință corul vocal atât în biserică cât și la înmormântările la cari este invitat.

Se obsearvă că st. D. recurenți cari de prezent nar fi capaci a diriga corul să să deoblije a se cualifica în timp de 3 ani, având dată posibilitatea aceasta aici în comună.

Lucian Șepețian paroh, președinte
Simeon Faur notar.
În conșelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protoprezbiter.

Pentru îndeplinirea următoarelor stațiuni vacante învățătoresți se publică concurs cu termen de alegere la **30 zile** dela prima publicare.

1. *Archișiu*, salariul în bani 330 cor., 12 șinice bucate grâu și cucuruz, 4 jughere pământ arător, 6 orgii lemne, scripturistica și conferință 16 cor. curățitul școalei 16 cor.

2. *Dumbrăvița de codru*, în bani 500 cor.

3. *Groși*, în bani 88 cor., 15½ cubule bucate, 8 orgii de lemne.

4. *Suplac*, în bani 300 cor., 6 orgii lemne, 12 cubule bucate grâu și cucuruz.

5. *Susag P.*, în număr 300 cor., 20 cubule bucate grâu și cucuruz.

6. *B. Urvășiu*, în număr 500 cor.

La aceste dotațiuni să adauge ștoalele cantorale îndatinat cu locuințe și grădini, fiind a se întregi sarelarele și cvincvenalele din a statului vistierie.

Reflectanții au a se prezintă la sf. biserici spre a cânta, având suplicele lor adresate com. parohiale a le înainta la subscrisul în *F. Györös*.

Din incredințare: *Petru Serb*, protopop.

Licitațiune minuendă.

Pe baza incuviințării Vener. Consistoriu aradan de sub Nr. 4318/1904 comuna bisericească *F.-Vârșand* publică concurs de licitație publică, respective pertractare emulativă cu oferte închise pentru edificarea bisericii române din loc, conform planului și preliminarului de spese aprobat, și pe lângă referitoarele condițiuni aflătoare la oficiul parohial gr. ort. rom. din *F.-Vârșand*.

Suma preliminară pentru edificare este 34.179 cor. 93 fileri.

Doritorii de întreprindere sunt poftiți a-și înainta ofertele lor în plie închise, până la **5 septembrie** anul curent.

Cu ofertele închise deodată vor avea întriprinzătorii a depune în chip de vadiu după suma preliminară 5% pe lângă recunoștință la oficiul parohial.

Participanții la pertractarea emulativă spese de călătorie sub nici un titlu nu vor avea dreptul a pretinde dela comuna bisericească.

Comuna bisericească își susține dreptul a predă edificarea aceluia dintre oferiți, în care va află mai multă incredere fără conșiderare la ofertul mai ieftin ce s'au făcut, iar acesta va rebonifică comunei bisericești spesele avute cu planul și preliminarul din prețul de esclamar.

F.-Vârșand, în 12 august 1909.

Pentru comitetul paroh. gr. or. rom. din *F.-Vârșand*:

Ioan Popoviciu,
preot.

Pe baza plan-proiectului de spese aprobat de corporațiunile parohiale, și incuviințat de Ven. Conz. cu Nr. 4856/1909 pentru acoperirea din nou cu tînchea (pleu) precum și renovarea crucii de pe turnul bisericii gr. or. rom. din *Hălmăgel* (*Kishalmágy*), se va ține licitațiune minuendă la **9/22 august** a. c. duminică la orele 2 d. a., în școala din loc, sub conducerea părintelui protopop *Cornel Lazar*.

Prețul strigării e 1754 cor. 40 fil.

Licitanții vor avea să depună nainte de începere licitațiunii 10% vadiu din prețul strigării.

Fiind licitațiunea verbală, oferte în scris nu să primesc.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de a da lucrările de sub întrebare aceluia dintre licitanți în care va avea mai multă incredere, respective care va oferi mai multă garanție.

Licitanții nu pot pretinde sub nici un titlu diurne sau alte spese pentru participare.

Plan proiectul de spese, și celelate condiții de licitare să pot vedeă la oficiul parohial din *Hălmăgel*.

Din ședința com. parohial din *Hălmăgel*, ținută la 26 iulie (8 aug.) 1909.

Ioan Popescu,
not. com. parohial.

Ioan Nicula,
președ. com. par.